

JELES NAPOK

Karácsonytól karácsonyig

A Kodály emlékév nyitányaként,
Magyar Kodály Társaság énekkari hangversenye
a Zeneakadémia nagytermében,
2017. február 8-án

A Magyar Népzene Tára 1953-ban megjelent II. kötetének a címe **Jeles Napok**. A hatalmas kötet gazdag népművészeti örökség értékére és jelentőségére Kodály Zoltán szavai utalnak az előszóban:

„E kötet a naptári éven végighaladva veszi sorra az időhöz fűződő, énekszóval járó szokásokat. Külsőségesnek látszik a rend: de jól mutatja a természettel együtt élő ember viszonyát az évszakok változásaihoz. Ismeretes, hogy a keresztyén ünnepek ősrégi, pogány, természeti ünnepek időpontjaihoz (téli és nyári napforduló) alkalmazkodtak /.../ A házról, házra járó jókívánságos köszöntők ma jóformán alamizsnagyűjtésnek látszanak, de nem lehettek-e régen az évszakok fordulópontjaira figyelmeztető, szinte rituális jellegű társadalmi események? A jókívánság a civilizált embernek többnyire üres szó, a régi embernek szinte varázserőjű érték lehetett, amit szívesen viszonzott tőle telhetően. /.../ A sok ünnepi névnap köszöntő egy melegebb, barátságosabb, testvéribb, emberszeretőbb népélet emléke. A régi ember életét a népszokások sűrű erdeje vette körül. Az élet minden mozzanatát ékesítették és emlékeztették.”

A különleges dallamok és népszokások gazdag ihletői voltak Kodály Zoltánnak már első gyermekkori kórusműveinek megírásakor. (Villő 1925; Gergely-járás 1926; stb.) Az ünnepi hangverseny műsora e gazdag kötetből való válogatás alapján készült, és a magyar népszokások mentén vezette a hallgatóságot *karácsonytól – karácsonyig* Kodály Zoltán műveivel. A műsorhoz, részletes **Útmutatót** készített **dr. Ittész Mihály**, melyben jelzi az előadásra kerülő művek keletkezési évét, megjelöli forrását, ajánlásokat közöl, és kiemeli az egyes művek néhány jellegzetességét.

A Magyar Kodály Társaság ünnepi hangversenyén egy kerek esztendő tematikáját ismerhették meg, és *Kodály Zoltán* művein keresztül, kiváló kórusok és énekesek előadásában, egészen különleges módon élhették át a jelenlévők: a szereplők és a termet zsúfolásig megtöltő közönség.

A JUBILATE LEÁNYKAR közel 70 fős együttese vonult be elsőként a színpadra. A zoborvidéki népdal: **Jelenti magát Jézus** (1927) tömören zengő éneke, *Sapszon Ferenc* Kossuth-díjas karnagy vezényletével, ünnepi hangulattal árasztotta el a hangversenytermet.

Köszöntőt, **dr. Ittész Mihály**, a Magyar Kodály Társaság elnöke – a rendezvény *spiritus rectora* – mondott. Kiemelte a jelentős tényezőt, hogy az UNESCO, 2016 decemberében felvette a Kodály- koncepciót a Legjobb Megőrzési Gyakorlatok Listájára. Virágcsokorral és kedves szavakkal köszöntötte a hangverseny fővédnökét **Kodály Zoltánnét**, a Magyar Kodály Társaság tiszteletbeli elnökét; továbbá **Szőnyi Erzsébet**, Kossuth-díjas zeneszerzőt a Nemzet Művésztét; és **Dr. Vigh Andrea**, Liszt- és Príma-díjas hárfaművészt, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorát.

„Örvendjen az egész világ!”, csendült fel a JUBILATE énekkar kristálytisztán csengő hangján, a Bicinai Hungarica I. előszavának jól ismert szövege a következő **Karácsonyi ének** (1937) bevezetőjeként. Ezt követte a peregi magyar karácsonyi népének, a **Karácsonyi pásztortánc** (1935). Az őszinte, szívhez szóló szöveg és dallam, a suttogó halk hangzás, és a csilingelő vidámság váltakozásában jutott kifejezésre, amihez **Horváth Lilla** – piccolo, és **Vadas Soma** – fuvola játéka társult. Ének és hangszeres mesés szépségét **Sapszon Ferenc** visszafogott, finom mozdulatai foglalták egységbe.

Itt kell megemlítenünk, hogy a hangverseny egész ideje során az orgonailésen foglalt helyet a KODÁLY ZOLTÁN KÓRUSISKOLA VEGYESKARA. A műsor összeállításának különleges szint adott, hogy a hat egymást követő, különböző leánykar szereplése között meg-meg szólalt a VEGYESKAR.

Az egyesített kórus – Cantate és Vegyeskar – első megszólalása a **János köszöntő** (1939) volt. A forrás: Arany János – Gyulai Pál Népköltési Gyűjteményéből való. Gazdag színvilág, ünnepi jókedv hangulata bontakozott ki **Sapszon Ferenc** vezénylő keze nyomán a zengő hangú együttesből.

Gyors váltásban érkezett a színpadra az AURIN LEÁNYKAR, a neves kecskeméti Kodály Iskola kórusa, **Durányik László** vezetésével. „**Újlesztendő vígságszerző**” énekeltek felszabadult örömmel az **Újlesztendő köszöntő** kórusművet. Arany János által Nagyszalontán lejegyzett szöveget-dallamot dolgozott fel Kodály e műben. Azt követte a **Vízkereszt** (1934). Tíz versszakos – Régi magyar egyházi ének, **Sík Sándor** szövegével. – A zenei feldolgozást gazdag változatosság jellemzi, karakterbe, tempóban, dinamikában. **Durányik László** lendületes, olykor cizellált mozdulatai különösen kifejező, plasztikus előadást eredményeztek. Örömteli szép éneket hallottunk.

A KODÁLY ISKOLA GYERMEKKARA következett. Elsőként, **Szent Ágnes ünnepére**, című kórusművet adták elő, mely az 1944-45-ös embertelen, súlyos évekre emlékeztet. Az ajánlás „**Ágnes nővér emlékének**” szól: „a gonosz tűz” és „istentelen láng” ellenpólusaként a mű az emberiség és köszönet hangját idézi. A kórus karnagya, **Uhereczky Eszter** finom érzékkel közvetíti, és énekesei hangjukkal, előadásmódjukkal kiválóan viszonzják a két szélsőséges hangulatot.

Ezt követően a híres zaborvidéki böjti szokás a *Villő* (1925) került szépen megfogalmazott előadásra. *Óri Csilla* vezényelte ezt a művet, kiváló lendülettel. Majd ezt követte a *Gergely-járás* (1926) *Uhereczky Eszter* vezényletével. Mindkét mű mint egy kedves mese hangzott el, örömet okozva előadóknak és hallgatóknak egyaránt. A két karnagy különböző egyénisége a kórus megszólalásakor mindenkor a Marczibányi téri Kodály Iskola kórusának jól ismert egységes hangzását biztosítja. Végül a *Nyulacska* (1934) gömöri dalra írt kétszólamú kórusmű vidám hangulatú éneke hangzott fel *Óri Csilla* vezényletével. Valószínűleg sokan nem tudták eddig, hogy a mű egykor ajándékként „Emma asszony születésnapjára készült”.

Kórusok ügyes helycseréje következett, a CANTATE kórus kisebb együttese vonult be és felállt a VEGYESKAR. *Sapszon Ferenc* karnagy állt az egyesített kórus élére és megindító szépségben megszólalt a *Stabat Mater* – Jacopone da Todi, a nagypénteki passióhoz kapcsolódó 13. századi költeménye. Azt követte a *Jövel Szentlélek Úristen* – Batizi András, 16. századi éneke nyomán – méltóságteljes ünnepélyességgel csendült fel a motetta-szerű feldolgozás, a kórus kiegyenlített hangzása méltóképpen reprezentálta az ünnep komolyságát.

Következő szereplő a VÖRÖSMARTY LEÁNYKAR volt. Műsoruk a: *Pünkösödölő* (1929). „Kodálynak színeiben, formákban talán leggazdagabb, legpompázatosabb gyermekkórusa”, írta egykor Tóth Aladár, a neves zenekritikus. Az ajánlás: „A Szilágyi Erzsébet leánylíceum énekkarának és mesterének B. Sztójanovits Adrienn-nek” szól. A kórusművet elsőként bemutató Szilágyi Erzsébet Gimnázium és az ő tanára „Adi Néni” bevonult a magyar zenetörténetbe. Nincs olyan iskolai-ifjúsági kórus amelyik – ha elért egy felsőbb szintet – ne óhajtana ezt a művet megtanulni-előadni. Nagy feladatot vállalt a Vörösmarty Leánykar és karnagya *Gyombolai Bálint*. Elismerés illeti őket! Az iskola teljes neve: Pestszentlőrinci Vörösmarty Mihály Ének-zenei és Nyelvi Általános Iskola és Gimnázium. Immáron 25 éve, hogy az iskola egykori neves énektanára *Csik Miklós* volt a megálmodója és létrehozója az Ének-zene tagozatnak. Az utódok igényes és bátor folytatói a nemes hagyományoknak. Az énekkar kicsit elfogódott kezdés után bátran folytatta jó hangú énekét, érzelmileg jól átélve a mű sokszínűségét. Karnagyuk *Gyombolai Bálint* határozott kézzel irányította kórusát. Látható és érezhető volt előadásukban a fokozódó biztonság és öröm a mű jól sikerült előadása nyomán.

A hangverseny különös történelmi jelentőségét erősíti, hogy a hallgatóság soraiban ott ült – aki a *Szilágyi Erzsébet Gimnázium* ifjú diákjaként *Adi néni* betanítása és vezénylése mellett tekelhetette a Pünkösödölőt hosszú éveken keresztül amikor Kodály Zoltán is jelen volt – *Szőnyi Erzsébet*, generációk nagy tanára. Ő mindenkor vallotta, hogy a *lángnak nem szabad kialudni*, tanításait tovább adta, így tanítványai folytathatták a Kodály Zoltán által megjelölt utat, és bízunk abban, hogy

az utódok felkészültsége és elszántsága biztosítéka a megszakíthatatlan folyamatnak.

A hangverseny szünet előtti száma a tavasz színes hangulatát idézte, a *Méz, méz, méz* – Népi gyermekdalok alapján – összefűzött kórusában. Két együttes énekelte a VÖRÖSMARTY- és az AURIN LEÁNYKAR, *Gyombolai Bálint* vezényletével

A zengő kórushangzások között különös színfoltot jelent a kamara-zene. A MAGYAR KÓRUSISKOLA KAMARAKÓRUSA, *Fazekas Dorka* szólóénekeivel elvarázsolta a hallgatóságot a – Zoborvidéki Szentiváni énekek – *Virágok vetélkedése* és *Magos a rutafa* előadásával. Kodály zoboralji gyűjtéséből kettőt már az 1906-ban megjelent zongorakiséretes *Magyar népdalok* füzetébe felvett, oly módon, hogy több népi változathból alakította ki zongorakiséretes formáját. Az énekeseket *Dominkó István* kísérte zongorán.

„*Serkenj fel kegyes nép!*” hangzott fel az ünneplések és köszöntések elengedhetetlen kórusa a *Nagyszalontai köszöntő*, az AURIN LEÁNYKAR előadásában. Követte a *Lengyel László* (1927), ajánlás: „*A Wesselényi utcai fiúknak és vezérüknek, Borus Endrének*”. Ez a zenébe foglalt miniatűr történelem 90 éve hódít a magyar kórusok világában. Változatos, játékos, előadását a kórusok nyelvét kiválóan értő karnagy *Durányik László*, frappánsan oldotta meg.

A magyar történelem, a magyar múlt zeng fel – az 1797-es Bozóky énekeskönyvből való szövegre komponált: *Ének Szent István királyhoz* című kórusműben. A tömör homofón dallamot a VEGYESKAR, méltóságteljes ünnepélyességgel indította. A karnagy *Sapszon Ferenc* eljuttatta kórusát a drámai feszültségtől a végső *pp* megnyugvásához, avagy feleletnélküli kérdéséhez: „*Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga? Hol?*” Megható előadás volt.

Folytatódott a hangverseny csodája, a MAGNIFICAT LEÁNYKAR műsorával. *Két Mária-ének* hangzott fel légies könnyedséggel mintha *angyalok* énekelnének. *Könyörgés* – szövege Labour Szent Katalin csodás érmének felirata. A kórusmű keletkezésének ideje: (1945. január 7.) a Proféta utcai Irgalmas nővérek zárdájának óvóhelyén, közös fohászként zenésítette meg Kodály Zoltán. *Ave Maria* (1935) – angyali üdvözet. Bensőséges áhítattal szólalt meg az imádság. Ugyanezt az áttetsző, de határozott megszólalást varázsolta elő énekeseiből *Szbellédi Valéria*, a kórus kiváló karnagya, a következő műben: *Harmatozzatok* (1935) – Szepesi Imre dallama, Tárkányi Imre szövege az 1880-as évek közepéről. *Rorate* – az adventi hajnali misék kezdőéneke – a többszakaszos himnusz Kodály két versszak terjedelemben dolgozta fel.

Az Adventi gondolatkört folytatva hangzott fel Kodály nagy vegyeskari műveinek egyik gyöngyszeme, az *Adventi ének* (1943) – egy XVIII. századi francia misekönyvből. Ismét a tömör ünnepi hangzás zengett a pódiumról *Sapszon Ferenc* keze nyomán a VEGYESKAR és CANTATE

KÓRUS együttesének előadásában. Majd visszaérkezve karácsony ünnepéhez, az *Angyalok és Pásztorok* (1935) – kedves népi szövegével, a betlehemes játékok világába repített a MAGNIFICAT angyali kara, *Szebellédi Valéria* szárnyaló irányításával.

Elérkezett a *Finale*, megtelt a színpad, felálltak az oldalerkélyen addig ott helyet foglaló kórusok. Az 1934-ben rendezett első **Éneklő Ifjúság** záróéneke volt: *Gebhardi: Glória-kánonja*, *Kerényi György* fordításával. Azóta hagyománnyá vált a befejező közös éneklés. *Sapszon Ferenc* intésére zengte-zúgta a hatalmas együttes, és ismétléskor a Nagyterem teljes közönségével együtt: „*Glória szálljon a mennybe fel, jöjjön a földre a béke*” – így zárult a JELES NAP.

Végül a színpadra jöttek a vezénylő karnagyok, mindenkit egy szál virággal köszöntöttek, amit a kórustagok köszönetének és a közönség elismerésének hatalmas tapsvihara közepette vehettek át.

Elismerés illeti e hangverseny megálmodóit, szervezőit, valamennyi résztvevőjét, támogatóit és rendezőit! Köszönjük, hogy a Kodály emlék-év nyitánya ilyen méltó hangversennyel adózott a Mester emlékének, bemutatva a magyar kóruskultúra elevenen élő értékeit.

Márkusné Natter-Nád Klára

KODÁLY NYOMÁBAN

60 éves a Galántai Daloskör

Galántán emlékezetes koncerttel ünnepelte

2016. november 12-én,

60. születésnapját a galántai Kodály Zoltán Daloskör.

